

Obama en de economische crisis

Yes we can! Maar hoe eigenlijk?

Door Mels de Zeeuw

Met de verkiezing van 4 november heeft Amerika een eind gemaakt aan een van de langstlopende en meest interessante verkiezingsraces uit haar geschiedenis. Barack Obama is gekozen tot 44e president van de Verenigde Staten door zijn retoriek over verandering en hoop (en mogelijk met een beetje hulp van Sarah Palin). Het was voor Obama een zeer geslaagde manier om zich af te zetten tegen het beleid van George W. Bush en van de meeste politici in Washington, die over het algemeen niet al te populair zijn in het land.

De vreugde nadat bekend werd dat Obama verkozen werd was groot. Hier in Californië gingen mensen spontaan de straten op om luidkeels het motto; 'Yes we can!' te scanderen, er werd menig traan gelaten en zelfs flessen champagne werden ontkurkt. Inmiddels zijn alle hotels in Washington voor de tijd van de inauguratie op 20 januari volgeboekt en worden er zelfs 1 miljoen mensen voor zijn inauguratiespeech verwacht. Maar al deze euforie kan de enorme financiële crisis die de Verenigde Staten op dit moment bedreigt niet verbloe-

men. De vraag is dan ook: wat gaat Obama hieraan doen? Welke soort veranderingen wil Obama doorvoeren, en wat denkt Obama dat de beste manier is om de huidige economische crisis tegen te gaan?

Een van de manieren waarmee duidelijk wordt wat Obama van plan is, is de samenstelling van zijn toekomstig kabinet. Hoewel het een feit is dat het Amerikaanse kabinet een zwak instituut is dat veelal een adviseursrol speelt ten opzichte van de president, kan door te kijken naar de standpunten en achtergrond van de individuen in het kabinet duidelijk worden hoe Obama tegen de crisis aankijkt.

Allereerst is er de benoeming van Timothy F. Geithner als Treasury secretary. Geithner is de president van de Federal Reserve Bank van New York. Dat is in feite de meest invloedrijke bank van de Federal Reserve, de Amerikaanse centrale bank. Geithner heeft een belangrijke rol gespeeld bij het pleiten voor een 'bailout' van de grote banken en de beslissing om 29 miljard dollar te lenen aan de bank JP Morgan om de bank Bear Stearns aan te schaffen. De afgelopen paar maanden is Geithner een fervent pleitbezorger geweest van de bailout van 700 miljard dollar van de grote

banken en verzekeraars die door president Bush door het Congres is geloodst. Tevens is hij een groot voorstander van de noodzaak om de financiële sector onder meer overheidstoezicht te plaatsen. Geithner heeft hiermee een belangrijke bijdrage geleverd aan het actieve beleid van Bush om de crisis te proberen aan te pakken.

Een andere belangrijke benoeming is die van Larry Summer als hoofd van het National Economic Council. Dit is de raad waarvan Obama advies krijgt op het gebied van economische zaken. Summer is een voormalig Treasury secretary uit de regering van president Clinton en heeft de afgelopen paar maanden in verscheidene columns gepleit voor een grote rol van de Amerikaanse federale overheid in het aanpakken van de crisis. In zijn eigen woorden in een column in de Financial Times in september zei hij: *"In the current circumstances, the case for fiscal stimulus — policy actions that increase short-term deficits — is stronger than at any time in my professional lifetime."* Summer verwoordt hiermee de gedachte dat de Amerikaanse overheid grote schulden mag ophopen om daarmee de uitgaven te financieren die noodzakelijk zijn om de economie een boost

Obama: yes we can! maar hoe eigenlijk?

te geven. Dit is de klassieke Keynesiaanse gedachte (naar de econoom John Maynard Keynes) dat overheidstekorten er niet toe doen en grote(re) overheidsuitgaven nodig zijn om economische crises of dalingen op te lossen.

Deze laatste gedachte beperkt zich niet tot de uitspraken van Summer, maar wordt gedeeld door het merendeel van de adviseurs van Obama en Obama zelf. Dit wordt ook duidelijk uit de plannen die Obama presenteerde tijdens de verkiezingen. Zo sprak hij over de noodzaak van een stimuleringsmaatregel van 175 miljard dollar. Dit houdt in dat de overheid 175 miljard dollar in de Amerikaanse econo-

mie pompt. Verder sprak hij over de noodzaak om groene banen te creëren en Amerika onafhankelijk te laten worden van buitenlandse energiebronnen. (Dit is overigens een belofte die door iedere president sinds Nixon is gemaakt.) Om dit te bereiken moet volgens Obama 150 miljard dollars worden geïnvesteerd door de Amerikaanse overheid. Ook presenteerde Obama het *Obama-Biden relief plan*. Dit houdt in dat er 25 miljard dollar aan verschillende staten moet worden gegeven zodat ze niet hoeven te snijden in uitgaven aan gezondheid en onderwijs en vervolgens nog eens 25 miljard om te voorkomen dat er bezuinigd wordt op onderhoud aan wegen en bruggen. Tot slot is er het plan om belastingverlagingen te verlenen aan 'middle income americans' en tegelijkertijd de zogenaamde 'Bush tax cuts', de belastingverlagingen voor rijke mensen die Bush heeft ingevoerd, terug te draaien. Dit zijn slechts enkele voorbeelden uit de verkiezingsbeloften van Obama. Hoewel ze niet allen direct toepasbaar zijn op de huidige economische crisis,

geeft het aan dat Obama oplossingen zoekt door het verhogen van overheidsuitgaven en dat hij niet inzet over het snel oplopende overheidstekort.

In een recentelijke videoboodschap heeft Obama aangegeven dat overheidsuitgaven op een grotere schaal nodig zijn om de crisis aan te pakken dan hij in zijn aanvankelijk verkiezingsbeloften heeft aangegeven. In plaats van de eerstgenoemde 175 miljard praat Obama nu over een hoger, nog onbepaald bedrag om de economie te stimuleren en 2,5 miljoen banen te creëren. Ook

De oplossing gaat gezocht worden in het opvoeren van de overheidsuitgaven om te proberen de economie te stimuleren en daarmee wordt elke poging om een nulbegroting te krijgen losgelaten.

zijn belangrijkste adviseur en campagneleider David Axelrod heeft dit tegenover de Amerikaanse zender ABC bevestigd. Dit sluit wellicht aan met de pas voorgestelde plannen van de invloedrijke democratische senator Charles Schumer uit New York. Hij stelt voor dat er een stimuleringsmaatregel dient te komen in de vorm van 500 tot 700 dollar verhoging van de overheidsuitgaven. Het is zeker niet onredelijk te verwachten dat een Obama regering hier van harte mee zal instemmen. Dit zou een goede manier zijn voor Obama om zijn eigen stimuleringsplan en gewenste binnenlandse politieke maatregelen ingevoerd te krijgen door ze hieraan te verbinden. Omdat een president historisch gezien het meest effectief is binnen het eerste paar maanden dat hij zijn ambt bekleedt, kan Obama hier dankbaar gebruik van maken.

Een verdere ontwikkeling is dat Obama onlangs besloten heeft de 'Bush tax cuts' niet meteen terug te draaien, maar ze te laten aflopen in het jaar 2011. Dit heeft als gevolg dat hij deze belastinginkomsten

niet meteen ontvangt, zoals aanvankelijk verwacht werd waardoor het overheidstekort nog verder oploopt.

Obama's verkiezingsretoriek, de retoriek en carrières van zijn toekomstige kabinetsministers en Obama's verandering van plannen na de verkiezingen maken allemaal duidelijk welke richting Obama wil inslaan om de enorme economische crisis die de Verenigde Staten op dit moment bedreigt op te lossen. De oplossing gaat gezocht worden in het opvoeren van de overheidsuitgaven om te proberen de economie

te stimuleren en daarmee wordt elke poging om een nulbegroting te krijgen losgelaten. De Keynes-

siaanse gedachte dat overheidsuitgaven nodig zijn om de economie in mindere tijden te stimuleren en dat overheidstekorten geen kwaad kunnen, is hiermee weer helemaal in de mode geraakt. Economen zijn echter verdeeld over het feit of dit de crisis zal kunnen oplossen. Wat wel duidelijk is, is dat onder president Obama het overheidstekort de komende jaren flink zal oplopen en de rol van de Amerikaanse overheid in de economie flink in belang zal toenemen.

Tenslotte is het historisch gezien goed mogelijk een parallel te trekken tussen de huidige situatie en de situatie van de Verenigde Staten tijdens de economische crisis van 1929 met de daaropvolgende grote depressie in de jaren 30 van de vorige eeuw. Ook toen was er sprake van een grote economische crisis en was er een president, Herbert Hoover, die probeerde met allerlei overheidsmaatregelen de crisis af te wenden, maar daarin faalde. Vervolgens kwam president Roosevelt aan de macht en hij breidde deze overheidsmaatregelen uit in

de vorm van de 'New deal'. Bush kan in dit licht gezien worden als Hoover. Beiden worden er valselyk van beticht een laissez-faire economisch beleid te hebben gevoerd om de crisis aan te pakken. Beiden hebben actief geprobeerd in de economie in te grijpen om de crisis te stoppen en hebben gefaald, om vervolgens zeer impopulair hun presidentsschap te eindigen. Obama treedt met zijn plan om op grotere schaal de Amerikaanse overheid te gebruiken om de crisis op te lossen mogelijk in de voetsporen van Franklin Delano Roosevelt. Het zal voor politicologen interessant zijn te bezien of de geschiedenis zich herhaalt. ■